

зменшується кількість простудних захворювань, у багатьох дітей поліпшується здоров'я. Це найголовніше завдання закладу дошкільної освіти.

Отже, істотним компонентом в організації фізичного виховання у закладах дошкільної освіти є плідна та активна співпраці педагогічного колективу з родинами вихованців, просвітницька робота з батьками та персоналом закладу. Розробивши і реалізуючи план бесід для просвітницької роботи з батьками щодо доцільності навчання плаванню дітей дошкільного віку, ми можемо досягти глибшого усвідомлення батьками важливості і необхідності занять з плавання для оздоровлення і розвитку дітей у ЗДО.

Беззаперечним мотивуючим фактором для батьків у просвітницькій роботі щодо навчання дітей плаванню є приклади ефективності впливу цих занять на оздоровлення дошкільнят, зниження кількості застудних захворювань, покращення загального фізичного розвитку. Форми та методи роботи з батьками з питань усвідомлення ними доцільності навчання плаванню дітей дошкільного віку можуть бути різними. Їх підбір та апробація є матеріалом для перспективи розвитку подальших досліджень у даному напрямку.

Література

1. Булгакова Н. Ж. Познакомьтесь – плавание / Н. Ж. Булгакова. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астрель», 2002. – 160 с.
2. Васильев В. С. Обучение детей плаванию / В. С. Васильев. – К.: Физкультура и спорт, 2000. – 96 с.
3. Васильев В. С. Обучение маленьких детей плаванию / В. С. Васильев. – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 70 с.
4. Денисенко Н. Основні засади організаційної роботи з фізичного виховання дітей / Н. Денисенко // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11.
5. Жара Г. І. Доцільність навчання дітей плаванню у дошкільному віці / Г. І. Жара, С. В. Браташ // Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки й перспективи розвитку. – Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2011. – Частина 1. – 228 с.
6. Осокина Т. И. Обучение плаванию в детском саду: кн. для воспитателей дет. сада и родителей / Т. И. Осокина, Е. А. Тимофеева, Т. Л. Богина. – К.: Просвещение, 1991. – 159 с.

Вагабова Анастасія Олегівна

асистент кафедри практичної психології

Маріупольського державного університету (м. Маріуполь)

ЗМІСТОУТВОРЮВАЛЬНІ ФАКТОРИ ПОЧУТТЯ ЛЮБОВІ У КРИЗОВИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЯХ ОСОБИСТОСТІ

У зв'язку зі стрімким розвитком рівня та якості життя, людина набагато частіше стала зустрічатися з ситуаційними чинниками, які об'єктивно надають травматичний вплив на її психічне здоров'я. Особистість опинилася в умовах неможливості знаходження самостійного способу виходу з незвичної ситуації.

Зростання соціальних й природних катаклізмів, з одного боку, та неможливість використання для їх подолання досвіду покоління, з іншого боку – багато в чому визначило зростання психологічної травми населення [5, с. 5].

Криза тотожна поняттю «глухий кут», де суб'єкт виявляється в позиції «по-старому не можу, а по-новому не знаю як». Криза за своєю структурою є суперечливим процесом: провокуючи переживання своєї «невідповідності», «неспроможності», вона може одночасно створювати можливість для особистісного зростання людини.

Будь-яка криза надає суб'єкту вибір, або захищати внутрішню картину світу від різних доказів її «неправильності», або спробувати сформувану нову картину оточуючого її світу. Другий варіант вимагає перебудови смислових структур свідомості, переорієнтування на нові життєві завдання, що ведуть до зміни характеру діяльності. Отже, криза – це зіткнення двох реальностей: життєвого світу особистості та об'єктивної дійсності, яка радикально суперечить всьому її попередньому життєвому досвіду.

На думку американського психолога Гордона В. Олпорта, криза – це ситуація емоційного розумового стресу, що потребує значної зміни уявлень про світ та про себе за короткий проміжок часу. Найчастіше такий перегляд уявлень тягне за собою зміни у структурі особистості. Ці зміни можуть мати як позитивний, так й негативний характер. Безперечно, особистість, яка перебуває в кризі, не може залишатися незмінною. Іншими словами, їй не вдається осмислити свій життєвий психотравмуючий досвід, оперуючи знайомими, шаблонними категоріями або використовувати прості звичні моделі пристосування [5, с. 15].

Ф. Є. Василюк виділяє два види кризових ситуацій, що розрізняються за ступенем залишеної ними можливості реалізації внутрішньої необхідності життя. Криза першого виду може серйозно ускладнювати реалізацію життєвого задуму, проте все ще зберігається можливість відновлення перерваного кризою ходу життя. Ситуація другого виду, власне криза, робить реалізацію життєвого задуму неможливою. Результатом переживання цієї неможливості є метаморфоза особистості, прийняття нового задуму життя, нових цінностей, нової життєвої стратегії, нового образу-Я. Процес адаптації до подібної дійсності називається кризовим переживанням [4, с. 18].

Детермінантою будь-якої кризи є подія, яка набула для особистості кризовий характер. Подія є однією з елементів на життєвому шляху суб'єкта, яка кардинально тягне за собою зміни життя або траєкторії життя.

Життєвий шлях людини характеризується наявністю різноманітних подій, деякі з них інтерпретуються людиною як травматичні. Ці події «вузлові моменти життєвого шляху» багато в чому визначають подальший сценарій життя людини, її психічне та фізичне здоров'я [6, с. 645].

Подібні події, незалежно від їх результатів, істотно порушують базове відчуття безпеки людини та можуть призводити до розвитку хворобливих станів – травматичного та посттравматичного стресу, інших невротичних й психічних розладів.

Однією з таких травматичних подій для особистості є позбавлення волі та перебування в умовах відбування покарання. Умови відбування покарання – це певні ступені виправлення засудженого, збільшуються або зменшуються його правообмеження, передбачені кримінально-виконавчим законодавством. Такий режим зазвичай розуміється як врегулювання нормами кримінально-виконавчого права порядку виконання покарання, пов'язаного з виправно-трудоим впливом.

Режим, виконуючи каральну функцію, позбавляє засуджених волі, частково ізолює від суспільства. Вони перебувають під охороною та наглядом, зобов'язуються суворо виконувати наказані правила поведінки, крім того, здійснюється примусова регламентація роботи, відпочинку, навчання, дозвілля. Режим, позбавляючи людину певних благ, об'єктивно обмежує задоволення матеріальних, духовних, функціональних потреб [2, с. 144].

Поміщення в місця позбавлення волі – це завжди переживання кризової ситуації. Про це свідчать психічні стани, що з'являються в період адаптації засудженої особи. Дуже важливим є процес соціально-психологічної адаптації засуджених. Здатність людини глибоко й всебічно адаптуватися до позитивних умов середовища називається позитивною адаптацією. Це досить рідкісне явище, так як даний процес залежить від ресоціалізації – засвоєння нових норм. В місцях позбавлення волі вибудовуються дії, що суперечать ресоціалізації, супроводжуються формою указу, покарання, що тягне за собою негативну адаптацію [3, с. 643].

Адаптація до умови відбування покарання, характеризується складністю психічних станів засуджених та кризисними переживаннями. Найбільш часто суб'єкт переживає кризу цілісності, спровоковану загрозою цілям або системі цінностей, «перекриттям» джерел життєвого сенсу (блокада життєвих цілей, уявлення про неможливість самоактуалізації). Результат усіх цих впливів виражається у втраті життєвого сенсу, інтересу до життя, перспективи, а, отже, й стимулів до діяльності. Виникають феномени відчуження та безнадійності. З'являється негативне емоційне ставлення до життя: від відчуття її обтяжливості до огиди. Будь-яка зміна в житті означає втрату деяких аспектів звичних уявлень про власне «Я».

У стані кризи змінюється емоційна сфера людини. Людина може відчувати одне з трьох домінуючих почуттів: депресію, деструктивне почуття або самотність. Депресивна реакція проявляється в таких почуттях, як апатія, байдужість, розчарування, втома, туга, пригніченість, байдужість. До деструктивних почуттів відноситься дратівливість, злість, образа, агресія, ненависть, досада, упертість, прискіпливість, недовірливість, заздрість.

Одним зі складних комплексних психічних станів є стан самотності, пов'язаний з підвищеною психічною напруженістю. Переживання стану самотності породжує адиктивну поведінку, психопатологічні реакції, депресію. Відчуття змін або розриву стосунків з близькими посилює такі переживання, розкриває нові грані любові.

У незвичних та вкрай важких обставинах життя переживання любові відіграє для кожного суб'єкта особливу роль. У місцях позбавлення волі

почуття любові надає функцію підтримки, впевненості, надії, пом'якшення негативних переживань. Оскільки можливості для прямого задоволення потреби в коханні немає, ми можемо спостерігати компенсаторні та різноманітні форми проявів переживання почуттялюбові [1, с. 446].

Тут такі переживання супроводжуються яскравими спогадами, перебиранням минулого, оцінкою наявного досвіду.

Спостереження особливостей переживань у засуджених жінок і чоловіків дає змогу зафіксувати певні їх відмінності. У колонії є кімнати для короткострокових та довгострокових побачень засуджених з родичами. Однак тривалі побачення в жіночих колоніях явище рідкісне. Можна спостерігати майже повну відсутність родичів. На жаль, на відміну від засуджених чоловіків, до засуджених жінок нечасто приїздять на тривалі або короткі побачення. Соціальні зв'язки не стійкі, та мало коли підтримуються. Компенсацію переживань почуття любові можна помітити в написанні листів, записок, які нерідко оформляються у вигляді віршів. Однак, за статистикою, у жінок, які відбувають покарання, частіше ніж у чоловіків, інтенсивно йде розпад сімей і родинних зв'язків. Пошуки нових шляхів переживання любові часто зумовлюють кризи, які кожна людина намагається вирішити навіть в умовах позбавлення волі.

Ми вважаємо, що допомога у подоланні переживання почуття самотності, яку можуть надати психологи людині, це переорієнтація її спрямованості. Тут значимою може бути любов близьких, особливо материнська любов, яка за своєю природою – безумовна.

Часто засуджені спрямовують свої почуття любові до Бога, зосереджуються на вірі, що дає їм можливість подолати тривогу самотності завдяки переживанню єдності віруючих. У кризових ситуаціях однією з форм прояву переживання почуття любові є, так названа псевдолюбов. Це компенсаторне любовне задоволення, яке особистість відчуває в створенні певного образу, ідеалу, що супроводжується бурхливими фантазіями.

Наш аналіз й дослідження дає змогу зробити висновок, що за кризових умов позбавлення волі, потреба в переживанні любові зберігається, однак набуває інші форми прояву. Саме тому почуття кохання можна актуалізувати як психологічний ресурс, який зумовлює ефективне подолання труднощів та знаходження виходу з наявної кризової ситуації, в якій опиняється людина, що відбуває покарання.

Література

1. Альперн С. О. Сон і дійсність жіночої в'язниці / С. О. Альперн. – СПб., 2004. – 446 с.
2. Андреев Н. А. Соціологія виконання кримінальних покарань / Н. А. Андреев – К., 2001. – 144 с.
3. Васильев В. Л. Юридическая психология / В. Л. Васильев – Л., 1974. – 643 с.
4. Василюк Ф. Е. Психология переживания / Ф. Е. Василюк. – М., 2000. – 18 с.
5. Пергаменщик Л. А. Кризисная психология / Л. А. Пергаменщик. – М., 2004. – 5 с.
6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М., 2008. – 645 с.

V Міжнародна науково-практична конференція

95-ї річниці від дня заснування
Сумського державного
педагогічного університету імені
А. С. Макаренка присвячується

ОСОБИСТІТЬ У КРИЗОВИХ УМОВАХ ТА КРИТИЧНИХ СИТУАЦІЯХ ЖИТТЯ

28 лютого – 1 березня 2019 р.

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
кафедра психології

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
лабораторія методології і теорії психології

Сумський державний університет
кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди
кафедра психології

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
кафедра психології

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
кафедра практичної психології

Гродненський державний університет імені Янки Купали (Білорусь)
факультет психології

Державний педагогічний університет імені
Національної комісії з питань освіти у Кракові (Польща)
кафедра психології

Казахський національний педагогічний університет
імені Абая (м. Алмати, Казахстан)
кафедра загальної і прикладної психології

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної
роботи НАПН України

Навчально-методичний центр психологічної служби Сумського обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти
Академія наук вищої освіти України

95-й річниці від дня заснування Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка присвячується

ОСОБИСТІТЬ У КРИЗОВИХ УМОВАХ ТА КРИТИЧНИХ СИТУАЦІЯХ ЖИТТЯ

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної конференції
28 лютого – 1 березня 2019 року

Суми – 2019

УДК: 159.923:[316.4(082)+316.613.5]
ББК 88.372я431
О 72

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
навчально-наукового Інституту педагогіки і
психології Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка
(протокол № 7 від 26.02.2019 р.).

Редакційна колегія:

Кузікова Світлана Борисівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Абрамцов Рафал – доктор PhD, завідувач кафедри психології Державного педагогічного університету імені Національної комісії з питань освіти у Кракові (Польща)

Вертель Антон Вікторович – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Єрмакова Наталія Олександрівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Зливков Валерій Лаврентійович – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України

Пухно Світлана Валеріївна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Ракицька Анна Вікторівна – кандидат психологічних наук, декан факультету психології Закладу освіти «Гродненський державний університет імені Янки Купали», (м. Гродно, Білорусь)

Сатова Акмарал Кулмагамбетівна – доктор психологічних наук, професор завідувач кафедри загальної і прикладної психології Казахського національного педагогічного університету імені Абая (м. Алмати, Казахстан)

Сафін Олександр Джамільович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Хомич Галина Олексіївна – кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди,

Хомуленко Тамара Борисівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Щербак Тетяна Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

О 72 Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (28 лютого – 1 березня 2019 року, м. Суми) / Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. – 476 с.

Збірник містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя», що висвітлюють теоретичні та практичні результати досліджень проблем особистості в контексті її життєвого шляху, в умовах особистісних, міжособистісних і суспільних криз. Особливу увагу приділено питанням збереження психічного здоров'я та надання психологічної допомоги людині в консультативно-терапевтичній практиці.

© Колектив авторів, 2019

Видано в авторській редакції

© СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019

Нестеренко М.О. Вторинна травматизація фахівців: психологічна підтримка у подоланні наслідків	320
Панок В. Г. Алгоритми діяльності практичного психолога як інструмент психологічної допомоги особистості у закладах освіти	323
Папуча М. В., Наконечна М. М. Інтерсуб'єктність як психологічний засіб подолання кризи	327
Парфёнова Т. В. Личностные изменения косвенных свидетелей террористического акта в Минском метро: анализ результатов ретроспективного исследования	330
Петренко Т. В., Острівна О. В. Психологічна допомога підліткам в конструктивному подоланні кризових ситуацій	334
Пузь І. В. Роль психологічних чинників у виникненні безпліддя у жінок	337
Руденко О. В. Специфіка соціально-психологічної допомоги учасникам операції об'єднаних сил в умовах військово-медичних реабілітаційних центрів...	340
Сахно П. І., Перепелиця А. Ю. Мнемотехніка як технологія попередження стресу при засвоєнні інформації в умовах сучасної освіти	343
Скрипник Н. Г. Здатність до емоційної саморегуляції як чинник ефективної діяльності майбутнього психолога	347
Тараскіна Л. В. Розвиток психосоціальної стійкості до стресу у дітей вимушених переселенців	349
Усик Д. Б. Особливості суїцидальної поведінки у підлітковому та юнацькому віці	353
Ушакова І. М. Проблема стресових розладів у працівників ДСНС	355
Хенкіна Т. Д. Особливості скринінг - психологодіагностичного обстеження УБД при проходженні обов'язкового психіатричного огляду в центрі ПД та ППВ ДУ «ТМО МВС України по м. Києву»	358
Хомуленко Т. Б., Крамченкова В. О., Туркова Д. М. Тілесний локус контролю як копінг	361
Шебанова В. І. Метафоричні асоціативні карти як інструмент психологічної допомоги особистості у кризових та критичних ситуаціях життя	363
<hr/>	
Секція 4	Особистість в особливих умовах життєдіяльності і в спорті
<hr/>	

Бабич В.Г., Пасько К.М. Проблема синдрому емоційного вигорання серед медичних працівників	367
Біла І.М. Особливості аксіогенезу в умовах сім'ї	370
Бударіна А.А. Плавання як засіб загартовування дітей дошкільного віку	374
Вагабова А.О. Змістоутворювальні фактори почуття любові у кризових життєвих ситуаціях особистості	377
Важинський С.Е., Демура Т.М. Копінгова поведінка у стресових ситуаціях життя	381
Варій М.Й. Вплив пси-програм підсвідомості на свідомість фахівців з надзвичайних ситуацій в екстремальних умовах	385
Василенко О.О., Ніколаєнко С.О. Деякі особливості динаміки міжособистісних стосунків військовослужбовців під час виконання службово-бойових завдань в зоні проведення ООС	389
Вахоцька І.О. Психологічна травма та руйнівні тенденції психіки студента	392
Древаль Ю.Д., Приймак Є.М. Проблематика значущості основних напрямів мотивації у сфері безпеки і гігієни праці	396